
*Стаття надійшла до редакції 19.01.2020**Перевірено на плагіат 22.01.2020 р.**унікальність – 99.0%*<https://doi.org/10.17721/StudLing2020.16.101-114>

УДК 811.112.2'81'37

ІМЕННИКОВІ КОМПОЗИТИ ІЗ СОМАТИЧНИМ КОМПОНЕНТОМ У НІМЕЦЬКОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Мирослава Миронівна Лисак, miri_lysak@ukr.net

аспірант

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
Інститут філології*

Стаття присвячена дослідженню семантики та функціонування іменникових композитів із соматичним компонентом (ІКСК) у німецькій мові, зокрема досліджено ІКСК у німецькому політичному дискурсі за період з 2016 по 2020 роки. Визначено основні семантичні та функціональні особливості ІКСК. Увагу сфокусовано на їх ролі у створенні прагматичного ефекту публікацій у межах політичної тематики, потужному маніпулятивному впливу на читача під час формування позитивного образу політика або ж його свідомої дискредитації, зокрема можливості використання окремих іменникових композитів із соматичним компонентом задля глузування та зниження іміджу конкурента, висвітлення виключно суб'єктивної інформації. Встановлено метафоричні та метонімічні перенесення, на підставі яких розвивається семантика таких іменникових композитів із соматичним компонентом у німецькому політичному дискурсі.

У розвідці також представлено класифікацію іменникових композитів із соматичним компонентом за тематичними підгрупами у межах тематичного блоку “Політика”, встановлено співвідношення цих груп у німецькомовних масмедійних текстах у межах політичної тематики, продемонстровано евалюативність досліджених іменникових композитів із соматичним компонентом. Також визначено іменникові композити із соматичним компонентом з позитивною, негативною і амбівалентною конотацією, що існують у межах німецького політичного дискурсу.

© Лисак М. М. [Лысак М. М.], miri_lysak@ukr.net

Іменникові композити із соматичним компонентом у німецькому політичному дискурсі [Композиты – имена существительные с соматическим компонентом в немецком политическом дискурсе]

(Українською / На укр. яз.)

Досліджувані лексичні одиниці належать до динамічної та інновативної частини лексики німецької мови, є проявом креативності мовців, а також їх прагнення до індивідуалізації мовлення та його емоційної насиченості.

Ключові слова: іменниковий композит, семантика, мотивація, масмедійний дискурс, політичний дискурс, прагматичний ефект.

COMPOUND NOUNS WITH SOMATIC COMPONENT IN GERMAN POLITICAL DISCOURSE

Myroslava M. Lysak, miri_lysak@ukr.net

PhD student

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Institute of Philology,
Department of German Philology and Translation

The article is dedicated to the study of semantics and functioning of compound nouns with a somatic component (CNSC) in the German language, in particular, the CNSC in German political discourse within the period from 2016 to 2020. Main semantic and functional features of CNSC are being determined. The article is focused on the role of CNSC in creating a pragmatic effect of publications within the political topics, looks into a powerful manipulative influence on the reader during the formation of a positive image of the politician or his deliberate discrediting, including the possibility of using individual compound nouns with a somatic component in order to ridicule and undermine his image. The study explores metaphorical and metonymic transfers, on the basis of which the semantics of such compound nouns with a somatic component in German political discourse is developing.

The investigation presents the classification of a compound nouns with a somatic component into thematic subgroups within the thematic block "Politics", the relationship of these groups in German-language mass media texts with political items, the semantic evolution of such compound nouns with a somatic component. Compound nouns with a somatic component with positive, negative, and ambivalent connotations which are actualized within the German political discourse, are also being explored.

The studied lexical units belong to the dynamic and innovative part of the German lexicon, they represent the creativity of speakers, as well as their aspiration for their speech individualization and its emotional richness.

© Lysak M. M. [Lysak M. M.], miri_lysak@ukr.net

Compound Nouns with Somatic Component in German Political Discourse
[Imennikovyi kompozyty iz somatychnym komponentom u nimec'komu politychnomu dyskursi]
(in Ukrainian)

КОМПОЗИТЫ – ИМЕНА СУЩЕСТВИТЕЛЬНЫЕ С СОМАТИЧЕСКИМ КОМПОНЕНТОМ В НЕМЕЦКОМ ПОЛИТИЧЕСКОМ ДИСКУРСЕ

Мирослава Мироновна Лысак, miri_lysak@ukr.net

аспирант

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко,
Институт филологии

Статья посвящена исследованию семантики и функционирования немецких имён существительных - композитов с соматическим компонентом (СКСК), в частности, исследовано СКСК в немецком политическом дискурсе за период с 2016 по 2020 годы. Определены основные семантические и функциональные особенности СКСК. Внимание сфокусировано на роль СКСК в создании прагматического эффекта публикаций в рамках политической тематики, мощном манипулятивном воздействии на читателя при формировании положительного образа политика или его сознательной дискредитации, в частности, возможности использования отдельных существительных- композитов с соматическим компонентом для реализации насмешки и снижения имиджа конкурента, пердосаствления исключительно субъективно маркированной информации. Выявлены метафорические и метонимически переносы, на основе которых развивается семантика таких существительных-композиов с соматическим компонентом в немецком политическом дискурсе.

В статье также представлена классификация существительных- композитов с соматическим компонентом по тематическим подгруппам в пределах тематического блока "Политика", установлено соотношение этих групп в немецкоязычных массмедийных текстах в рамках политической тематики, исследована оценочность существительных-композиов, содержащих соматический компонент, их положительная, отрицательная и амбивалентная коннотации, реализующиеся в рамках немецкого политического дискурса.

Исследуемые лексические единицы относятся к динамической и инновативной части лексики немецкого языка, являются проявлением креативности адресантов, а также их стремления к индивидуализации своей речи, её эмоциональной насыщенности.

Ключевые слова: *существительный композит, семантика, мотивация, масс-медийный дискурс, политический дискурс, прагматический эффект.*

Вступ. Політика є невід’ємною частиною життя та саморепрезентації кожної країни, вона є динамічним процесом, що обумовлює успішне

© Лысак М. М. [Лысак М. М.], miri_lysak@ukr.net

Іменникові композити із соматичним компонентом у німецькому політичному дискурсі [Композиты – имена существительные с соматическим компонентом в немецком политическом дискурсе] (Українською / На укр. яз.)

співіснування її громадян із представниками інших країн у глобалізованому полікультурному просторі. Мовні засоби її реалізації у політичному дискурсі (зокрема в межах медійних публікацій) втілюють чинні у конкретному мовному середовищі уявлення про мистецтво управління державою, ведення переговорів. Формування іміджу учасників політичних процесів, PR-кампанії у пресі з метою реалізації прихованої політичної гри потребують неабиякого рівня креативності і компактності вираження від журналістів, аби надати текстам статей контрастності, яскравості, глибокої образності та привернути увагу широкої аудиторії. Потужний прагматичний ефект, який справляють на читача іменникові композити із соматичним компонентом (далі ІКСК) перетворює їх на інструмент маніпулятивного впливу і успішного мовного втілення суспільної думки, інтерпретованої конкретним автором, або ж виявлення його суб'єктивних уявлень про описуваний контент.

3-поміж наявних досліджень, присвячених іменниковим композитам, найбільш вагомими для цієї розвідки виявилися праці Х. Ортнер і Л. Ортнер [Ortner, Ortner, 1984], Ф. Шаріфіана [Sharifan, 2008], Р. Бенчеса [Benczes, 2011], а також студії О. В. Материнської [Материнська, 2016, с. 42-47; Materynska, 2019, р. 256-264]. Теоретичним підґрунтям для аналізу мас-медійних текстів є праця Х. Бургера і М. Лугінбюля [Burger, Luginbühl, 2014]. Важливі для цього дослідження ракурси політичного дискурсу висвітлювали Г. Гірт та К. Шпіс [Girth, Spieß, 2006, р. 728-740], Р. Водак [Wodak, 2009], Т. А. ван Дейк [Djik, 2002, р. 15-34; Djik, 2002, р. 204-236; Djik, 2006, р. 728-740], А. Буркхард [Burkhard, 2004], а також І. В. Стецула [Стецула, 1995], С. Т. Онуфрів [Онуфрів, 2005], А. Є. Ярославцева [Ярославцева, 2004].

Мета цього дослідження полягає у визначенні основних семантико-функціональних особливостей ІКСК у політичному дискурсі, встановленні способів їх образно-стилістичної реалізації та здійснення прагматичного (часто-густо маніпулятивного) ефекта на читача.

Емпіричним матеріалом дослідження виступають 326 мікроконтекстів з корпусу текстів Інституту німецької мови (IDS) м. Мангейм COSMAS II (DeReKo-2018-II), а також мас-медійних текстів у межах політичної тематики (газети нім. *Berliner Zeitung*, *Berliner Morgenpost*, *Spiegel*, *Focus*, *Welt*, *Zeit*) за період 2016-2020 рр.

Методи дослідження. У межах пропонованої розвідки використано метод компонентного аналізу для з'ясування семантики ІКСК; за допомогою методу

аналізу за безпосередніми складниками та трансформаційного методу визначено структурні типи досліджуваних ІКСК; особливості функціонування ІКСК у мас-медійних текстах політичної тематики визначено методом контекстуального аналізу. Також застосовано метод кількісного аналізу для систематизації отриманих результатів дослідження.

Результати дослідження та їх обговорення. Антропоцентричний характер мисленнєвої діяльності людини сприяє осягненню навколишнього світу переважно через власний світогляд. ІКСК належать до нової креативної лексики не тільки у розмовному мовленні, а й також у писемному, зокрема й у мас-медійному дискурсі, а саме текстах політичної тематики. ІКСК не тільки допомагають досягти компактності висловлення, але й справляють неабиякий прагматичний ефект на читача. У цьому дослідженні ІКСК розглядаються як засіб маніпулятивного впливу на читача завдяки значному семантичному потенціалу, евалюативній складовій значення, що дозволяє вживати ІКСК з метою підвищення емоційності висловлення.

Виокремлено такі тематичні підгрупи ІКСК в межах тематичного блоку «Політика»: найменування суб'єкта, об'єкта, дії, стану здоров'я, емоцій. У відсотковому співвідношенні кількість досліджених одиниць окремих груп найменувань ІКСК можна відобразити такою діаграмою:

Рис. 1. Кількість найменувань ІКСК у межах тематичного блоку «Політика»

© Лисак М. М. [Лысак М. М.], miri_lysak@ukr.net

Іменникові композити із соматичним компонентом у німецькому політичному дискурсі [Композиты – имена существительные с соматическим компонентом в немецком политическом дискурсе] (Українською / На укр. яз.)

Функціонування ІКСК, що позначають суб'єкт, у німецькому політичному дискурсі можна проілюструвати наступними прикладами. Під час передвиборчої кампанії 2016 року у Сполучених Штатах Америки значну увагу було приділено кандидатурі у президенти Дональду Трампу, а саме акцент значної кількості публікацій робився на його некомпетентності у політиці. З перемогою Дональда Трампа і його інавгурації ІКСК з негативною конотацією не втратили актуальності, наприклад, у газеті *Berliner Zeitung* зазначається: “*Traurig ist daran vor allem, dass der amerikanische Präsident ein solcher **Hohlkopf** ist, politisch gesehen.*” (укр. Особливо прикрим є те, що американський президент є таким невігласом, у політичному сенсі розуміння) [*Berliner Zeitung*, 05.01.2018]. Зазначається, що президент Дональд Трамп і диктатор Північної Кореї Кім Чен Ин постійно конкурують й хизуються військовою потужністю, зокрема висловлюються про те, у якої країни кращі ракети і боеприпаси, що позначають у політичних текстах сталим виразом “атомна кнопка” (нім. *Atomknopf*) або досить креативним словосполученням “війна кнопок” (нім. *Krieg der Knöpfe*), під якою розуміють кнопку, якою запускається ракета. При цьому сам президент Дональд Трамп змальовується не настільки політично обізнаною людиною в цьому аспекті на відміну від диктатора Північної Кореї Кім Чен Ин. Таким чином, автор статті нагнітає страх перед можливою загрозою війни, підкреслюючи, що державне кермо знаходиться у некомпетентної та непрофесійної людини, використовуючи стратегію дискредитації створює негативний імідж політика.

ІКСК з негативною конотацією використовуються для зображення президента Дональда Трампа, не тільки журналістами, але й американськими колегами і закордонними політичними діячами. Так, у німецькій газеті зазначається: “*Doch Tillerson blieb und zeigte seinen Ärger auf seine Weise. Im vergangenen Sommer nannte er bei einer internen Besprechung Trump einen ‘Schwachkopf’ und hat dies nie öffentlich bestritten.*” (укр. Але Тіллерсон залишився і показав свій гнів по-своєму. Минулого літа він на штатній зустрічі назвав Дональда Трампа “ідіотом” і ніколи публічно не заперечував цього.) [*Berliner Zeitung*, 14.03.2018]. Колишній міністр закордонних справ Рекс Вейн Тіллерсон також поставив під питання компетентність президента Дональда Трампа, який звільнив його з посади і оголосив його наступника за допомогою Твіттеру. Використання ІКСК посадовцями такого рангу надають повідомленню емоційної насиченості та виводять його з “дипломатично коректної” комунікації,

викликають потужний суспільний резонанс, привертають увагу аудиторії, яка не очікує таких висловлень під час офіційної комунікації.

У газеті *Berliner Zeitung* низка схожих контекстів продовжує формувати негативний образ політика за допомогою ІКСК з огляду на їх розмовність, фамільярність та неочікуване поєднання із фігурою президента як політичного діяча та публічної особи: “*So gesehen ist der Kern des Roten Riesen Donald Trump ein artikulationsunfähiger, sich hilflos in seine Wut zurückziehender **Trotzkopf**. Das gefällt uns Trump-Kritikern.*” (укр. З цієї точки зору ядром червоного гіганта є Дональд Трамп – нездатний артикулювати, безпомічно відступаючи у своєму гніві уперттю. Нам, критикам Трампа, це подобається) [Berliner Zeitung, 16.06.2018]. Лідер Республіканська партії США позначається за допомогою метафори “Червоний гігант”, оскільки її основний колір – червоний. Президент Дональд Трамп сам неодноразово підкреслює свою приналежність до партії у виборі кольору своїх краваток – також червоних.

Знецінення статусу супротивника, стратегія його дискредитації є одним із типових прийомів, які застосовується під час передвиборчої кампанії, наприклад, у заголовку статті з газети *Spiegel* зазначається: “*Biden attackiert Trump: ‘Ein absoluter **Dummkopf**’*” (укр. Байден атакує Трампа: “Абсолютний дурень”) [Spiegel, 27.05.2020]. З початком президентської передвиборчої кампанії 2020 року у Сполучених Штатах Америки колишній віце-президент США Джо Байден описує свого противника Дональда Трампа таким чином: “*Er ist ein **Dummkopf**, ein absoluter **Dummkopf**, um es mal so auszudrücken.*” (укр. Він дурень, абсолютний дурень, якщо сказати так) [Spiegel, 27.05.2020]. У наведеному випадку для досягнення потужнішого маніпулятивного впливу, вираз повторюється із додаванням прикметника “абсолютний” з метою більшого підкреслення некомпетентності супротивника.

У проаналізованих публікаціях також неодноразово зіставляються президент Дональд Трамп і герой серіалу Паперовий будинок Франк Андервуд, який грає роль егоїстичного і домінантно орієнтованого президента США. Так, газета Фокус зазначає: “*Nur manchmal toppt Underwood den realen Donald Trump. Aber wer weiß, was von dem noch so alles kommt? ‘Ideologie ist was für akademische **Schlappschwänze**, nichts für mich!’*” (укр. Хоча іноді Андервуд виграє у Дональда Трампа. Хто знає, що від нього ще чекати. “Ідеологія – це щось для академічних ганчірок, не для мене!”) [Focus, 25.08.2017]. За допомогою порівняння Дональда Трампа і Франка Андервуда, на читача здійснюється маніпулятивний вплив,

імплікується зміст, що фрази з фільму є не настільки видуманими, а стають реальністю для президента Дональда Трампа, підкреслюється театральність його поведінки та виступів. І хоча Дональд Трамп їх ніколи не виголошував, висувається гіпотеза, що він цілком міг би так думати, адже “хто знає, що від нього ще чекати”. ІКСК з негативною конотацією використовуються у німецькому політичному дискурсі з метою приниження супротивника. Соматичний компонент “*Schwanz*” (укр. хвіст) вказує на низький статус, боязливості людини, яку описують.

Це пояснюється не тільки тактичною політичною грою, а також тим фактом, що саме негативні емоції мають найбільшу емоційну напруженість і потребують яскравого вираження.

Функціонування ІКСК для позначення дії, політичних кроків у німецькому політичному дискурсі характеризується значною частотністю, наприклад, для опису результатів політичних виборів у різних країнах використовують ІКСК *Kopf-an-Kopf-Rennen* (укр. передвиборна боротьба з невеликою різницею в кількості голосів). Так, газета нім. *Berliner Zeitung* повідомляє про вибори у Польщі: “*Bei der Stichwahl um das Präsidentenamt in Polen hat sich nach ersten Prognosen ein Kopf-an-Kopf-Rennen abgezeichnet, berichtet die dpa.*” (укр. У другому турі виборів на посаду президента Польщі після перших прогнозів виникла боротьба між кандидатами з невеликою різницею в кількості голосів, повідомляє Німецьке інформаційне агентство) [*Berliner Zeitung*, 12.7.2020]. Вибори президента Польщі 2020 року, що визначалися змаганням між двома основними кандидатами – президентом Анджеєм Дудою та його опозиційним конкурентом Рафалом Тшасковські відбулися з незначним відривом голосів. Використання ІКСК, який первинно позначав спортивні перегони, вказує на азарт та запеклу боротьбу претендентів, переводить за допомогою метафоричного образу це змагання з суто політичного контексту у царину спортивного вболівання та інтересу. Створюється динамічний та насичений образ, який алегорично та яскраво описує подані факти.

Досліджувані ІКСК відбивають дуже часто актуальні суспільно-політичні зміни, проблеми та вказують на зрушення у сприйнятті нових реалій. Пандемія COVID-19 вплинула на лексичне наповнення текстів в межах політичного дискурсу Німеччини, у результаті цього ІКСК для найменувань предметів набули образності, наприклад, у газеті *Berliner Zeitung* зафіксовано такий контекст: “*Merkel begrüßte die Entscheidung mehrerer Bundesländer, Bußgelder zu*

verhängen, wenn etwa in Bussen oder Bahnen kein Mund- und Nasenschutz getragen wird.” (укр. Меркель привітала рішення кількох федеральних земель накласти штрафи, якщо, наприклад, захистну маску не будуть носити в автобусах або потягах) [Berliner Zeitung, 6.9.2020]. Наведений ІКСК не має чітко вираженої позитивної або негативної коннотації, його використання в такому контексті не є незвичним. Утім варто порівняти частотність його вживання на початку пандемії COVID-19 і після погіршення епідеміологічної ситуації. Якщо на початку 2020 року для позначення “захисної маски” використовувалася лексична одиниця, у складі якої містився такий соматичний компонент як *лице* (нім. *Gesichtsmasken*), то вже у вересні 2020 року популярності набув ІКСК із соматичними компонентами *pot* і *nis* (нім. *Mund-Nasen-Schutz*, *Mund-Nasen-Masken*, *Mund-Nase-Bedeckung*). Таким чином, підсвідомо авторами публікацій був зроблений акцент на вживанні лексичної одиниці, яка своєю формою та змістом вказує на найбільш уразливі для COVID-19 зони людського тіла. Саме через них вірус потрапляє в організм, тож має сенс не просто “закривати обличчя”, а *захищати* рот та ніс.

Відтак видно, що ІКСК дозволяють відбити найменші нюанси антропоцентричного світогляду людини. ІКСК є динамічною частиною лексики, яка постійно адаптується до нових потреб вираження емоцій та змістів учасників німецького політичного дискурсу. Під час протестів у місті Мюнхені проти сучасної влади і заходів, які вона застосовує у боротьбі з пандемією COVID-19 поняття “захисна маска” було замінено на лексему “намордник”, у результаті чого виникла асоціація із нелюдськими умовами в цій ситуації або ж ставленням до людей як до тварин: “*Auf T-Shirts standen Sprüche wie ‘Corona ist ein Raubzug’ oder ‘Gegen Impfpflicht, Maulkorb, Staatsgewalt, Lügenpresse, Volksverräter.’*” (укр. На футболках були такі гасла, як “Корона – це рейд” або “Проти обов’язкової вакцинації, намордника, державного насильства, брехливої преси, зрадників народу”) [Berliner Zeitung, 12.9.2020]. Відтак – засоби захисту за допомогою лише однієї лексичної одиниці, вираженої ІКСК, перетворилися на засоби пригнічення й того, проти чого активісти протестували. Саме вживання ІКСК створило опозицію між образом “захисної маски” та “маски, що накладає обмеження”. Пандемія COVID-19, війни, замах на життя політичних діячів лише деякі приклади проблеми, які відбиваються за допомогою ІКСК на позначення стану здоров’я, наприклад, “*Italiens ehemaliger Premierminister Silvio Berlusconi hat nach Medienberichten bei seiner Corona-Therapie ‘eine ruhige Nacht’ im*

© Лисак М. М. [Лысак М. М.], miri_lysak@ukr.net

Іменникові композити із соматичним компонентом у німецькому політичному дискурсі [Композити – имена существительные с соматическим компонентом в немецком политическом дискурсе]

(Українською / На укр. яз.)

*Krankenhaus in Mailand verbracht. Der 83 Jahre alte Unternehmer und konservative Politiker liegt seit der Nacht zu Freitag wegen **Lungenproblemen** im San-Raffaele-Hospital in der lombardischen Hauptstadt.*” (укр. За повідомленнями ЗМІ, колишній прем’єр-міністр Італії Сільвіо Берлусконі провів “тиху ніч” в лікарні в Мілані під час свого лікування від «корони». 83-річний підприємець і консервативний політик з вечора в п’ятницю перебуває через проблеми з легеннями в лікарні Сан-Раффаеле в столиці Ломбардії.) [Berliner Zeitung, 6.9.2020].

ІКСК із соматичним компонентом **Lunge(n)** містить також мотиваційну основу “проблема”, що вказує на негативність позначуваного явища. До таких одиниць також належать ІКСК нім. *Nervengift* (*Nerven* “нерви”, *Gift* “отрута”), біль (нім. *Kopfschmerzen* (*Kopf* “голова”, *Schmerzen* “болі”) та інші, що вказує на досить “наївний” спосіб позначення ураженої ділянки тіла та проблем, які вона викликає. “Наївна анатомія” визначає семантичну мотивацію таких ІКСК [Materynska 2019, p. 259].

ІКСК для найменувань емоцій використовують у разі передбачення емоцій читача, а також задля спонукування його до певної емоційної реакції, наприклад, газета Spiegel зазначає: “*Und der Beweis des Vorsatzes funktioniert auch keineswegs so einfach, wie sich das der empörte Zeitungsleser gern vorstellt: Das sei doch ‘klar’; die Einlassung des Beschuldigten sei doch ‘unglaublich’... Lauter schöne plausible Bauchgefühle, die aber mit Beweisrecht und Beweisgenauigkeit sehr wenig zu tun haben.*” (укр. І доказ на віру аж ніяк не такий простий, як любить уявляти обурений читач газети: Це ж “зрозуміло”; заперечення обвинуваченого було “неправдоподібно”... Багато красивих і правдоподібних внутрішніх голосів, які мають дуже мало спільного з доказовим правом та достовірністю доказів.) [Spiegel, 05.06.2020]. Розслідування вбивства німецького політичного діяча Вальтера Любке, який був відомий своєю позицією щодо підтримки мігрантів, викликало чимало питань серед населення. Автор статті немов би веде діалог з читачем, описуючи емоції читача, з метою досягнення ефективного переконання. Соматичний компонент нім. *Bauch* “живіт” використовується для опису інтуїції; емоцій, які не мають підтвердження, але є тільки передбаченням або внутрішнім відчуттям.

Висновки. У результаті дослідження можна резюмувати наступне: ІКСК у межах політичного дискурсу належать до тематичних груп найменувань суб’єкта (гравця, тренера, вболівальника, глядача, спонсора, тощо), об’єкта

(предметів, грошей), дії, найменувань стану здоров'я (травм, хвороб) та емоцій. Серед досліджуваних одиниць найширше представлена група найменувань об'єкта (45 %).

Досліджені ІКСК у межах політичного дискурсу можуть мати позитивну, негативну конотацію або бути амбівалентними, що ускладнює їх розуміння поза конкретним контекстом або призводить до неоднозначного трактування. Загалом у політичному дискурсі переважають ІКСК з амбівалентною конотацією (60 %), за цим слідують лексеми з негативною конотацією (37 %), і на останньому місці знаходяться ІКСК з позитивною конотацією (3 %).

У межах групи найменувань суб'єкта переважає негативна конотація (58 %). Менш представленими є ІКСК з амбівалентною конотацією (31 %) і позитивною конотацією (11 %). Це свідчить про те, що негативні емоції містять у собі вищий рівень емоційного заряду і потреби вираження.

За допомогою метафоричних та метонімічних, а також метафтонімічних перенесень (комбінації метафори і метонімії) ІКСК формують насичену образність повідомлення.

Досліджені ІКСК, які використовуються у писемному й усному мовленні задля стилістичної забарвленості повідомлення, створюють потужний прагматичний ефект публікацій у межах німецькомовного політичного дискурсу.

Література:

1. Материнська, О. В. «Семантична та словотвірна продуктивність меронімічної лексики.» *Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Серія Іноземна філологія* 1 (49) (2016): 42-47.
2. Онуфрієв С. Т. «Політичний дискурс ЗМІ України у світовому інформаційному просторі.» (Дис. канд. філол. наук, Київ, 2005), 193.
3. Стецула, І. В. «Політичний дискурс засобів масової комунікації: трансформація прагмалінгвістичних параметрів функціонування (на матеріалі української преси).» Автореф. дис. канд. філол. наук (Київ, 1995).
4. Ярославцева, А. Е. «Коммуникативные стратегии и тактики агитационного текста и их стилистическая репрезентация.» (Дис. канд. филол. наук, Томск, 2004), 174.
5. Benczes, R., Barcelona, A., de Mendoza Ibanes, F.J.R. *Defining metonymy in cognitive linguistics* (Amsterdam, Philadelphia, John Benjamins B.V., 2011), 284.
6. Burger, H., Luginbühl, M. *Mediensprache* (Berlin, Boston, Walter de Gruyter. 4., neu bearbeitete und erweiterte Auflage, 2014), 532.
7. Burkhard, A. *Vom Schlagwort über die Tropen zum Sprechakt. Begriffe und Methoden der Analyse politischer Sprache und ihres geschichtlichen Wandels* (Magdeburg, 2004), http://files.cjd-sts.de/referate/2004_ms_burkhardt.pdf

© Лисак М. М. [Лысак М. М.], miri_lysak@ukr.net

Іменникові композити із соматичним компонентом у німецькому політичному дискурсі [Композиты – имена существительные с соматическим компонентом в немецком политическом дискурсе] (Українською / На укр. яз.)

8. Dijk, T. A. van. «Political Discourse and Ideology.» *Anàlisi del discurs polític* (Barcelona, Universitat Pompeu Fabra., 2002): 15–34.
9. Dijk, T. A. van. «Political Discourse and Political Cognition.» *Politics as Text and Talk. Analytical Approaches to Political Discourse* (Amsterdam, Benjamins, 2002): 204–236.
10. Dijk, T. A. van. «Politics, Ideology, and Discourse.» *Elsevier Encyclopedia of Language and Linguistics. Volume on Politics and Language* (2006): 728–740, <http://www.discourses.org/OldArticles/Politics,%20Ideology%20and%20Discourse>
11. Eisenberg, P. *Grundriß der deutschen Grammatik, Das Wort* (Stuttgart, Weimar, J. B. Metzler; Auflage 4., aktualisierte und überarbeitete Auflage, 2013), 515.
12. Girnth, H. Spieß, C. *Strategienpolitischer Kommunikation: Pragmatische Analysen* (Berlin, Erich Schmidt Verlag, 2006), 211.
13. Materynska, O. «Semantic relation of meronymy in languages of different structure (case study of semantics of body part names).» *Advanced Education* 12 (Kyiv, National Technical University of Ukraine “Kyiv Polytechnic Institute”, 2019): 256-264 (Web of Science).
14. Ortner, H., Ortner, L. *Zur Theorie und Praxis der Kompositaforschung* (Tübingen, Günter Narr Verlag, 1984), 406.
15. Sharifian, F., Dirven, R., Yu. N., Niemeier, S. *Culture, Body and Language. Conceptualizations of Internal Body Organs across Cultures and Languages* (Berlin, New York, Mouton de Gruyter, 2008), 431.
16. Wodak, R., Meyer, M. «Critical Discourse Analysis: History, Agenda, Theory and Methodology.» *Methoda of Critical Discours Analysis* (London, 2009), 201.

Dictionaries:

17. Dudenredaktion. *Duden – Deutsches Universalwörterbuch: Das umfassende Bedeutungswörterbuch der deutschen Gegenwartssprache*, achte, überarbeitete und erweiterte Auflage (2015).
18. COSMAS II (DeReKo-2018-II) (М. Мангейм), <http://www1.ids-mannheim.de/kl/projekte/korpora.html>

Magazines:

19. Berliner Zeitung (05.01.2018), https://www.genios.de/document/BEZE_MDS-A-2A02342B-6A8C-4623-A042-3E63A03CFEBE/hitlist/0?all=
20. Berliner Zeitung (14.03.20186), https://www.genios.de/document?id=BEZE_MDS-A-01F356E7-B241-4B2E-885D-88BC75402005&src=hitlist&offset=0
21. Spiegel (27.05.2020), <https://www.spiegel.de/politik/ausland/donald-trump-joe-biden-nennt-us-praesidenten-einen-absoluten-dummkopf-a-4bfb8dc-ee42-4f71-8fdc-cdeaf531974b>
22. Berliner Zeitung (16.06.2018), https://www.genios.de/document?id=BEZE_MDS-A-75124863-A835-4B85-B090-3500612CF6BB&src=hitlist&offset=0
23. Spiegel (27.05.2020), <https://www.spiegel.de/politik/ausland/donald-trump-joe-biden-nennt-us-praesidenten-einen-absoluten-dummkopf-a-4bfb8dc-ee42-4f71-8fdc-cdeaf531974b>
24. Focus (25.08.2017), https://www.focus.de/kultur/kino_tv/donald-trump-vs-frank-underwood-donald-trump-oder-frank-underwood-wer-ist-der-bessere-praesident_id_7515557.html

© Lysak M. M. [Lysak M. M.], miri_lysak@ukr.net

Compound Nouns with Somatic Component in German Political Discourse
[Imennyykovi kompozyty iz somatychnym komponentom u nimec'komu politychnomu dyskursi]
(in Ukrainian)

25. Berliner Zeitung (12.7.2020), <https://www.berliner-zeitung.de/politik-gesellschaft/prognose-kopf-an-kopf-rennen-bei-praesidentenwahl-in-polen-li.92779>
26. Berliner Zeitung (6.9.2020), <https://www.berliner-zeitung.de/mensch-metropole/corona-ausbruch-in-garmisch-partenkirchen-lag-an-amerikanischer-touristin-li.77734>
27. Berliner Zeitung (12.9.2020), <https://www.berliner-zeitung.de/news/hundertedemonstrieren-gegen-corona-regeln-li.104726>
28. Berliner Zeitung (6.9.2020), <https://www.berliner-zeitung.de/mensch-metropole/corona-ausbruch-in-garmisch-partenkirchen-lag-an-amerikanischer-touristin-li.77734>
29. Spiegel (05.06.2020), <https://www.spiegel.de/panorama/justiz/fall-walter-luebecke-beihilfe-und-tatverdacht-kolumne-a-1d30cac2-d83f-4fac-aba7-bf7476a90b5f>

References:

1. Materynska, O. V. «Semantyka ta slovotvirna produktyvnist meronimichnoii leksyky [=Semantic and word-forming productivity of memonymic vocabulary].» *Visnyk KNU imeni Tarasa Shevchenka: Seria Inozemna filologiya* 1 (49) (2016): 42-47 (In Ukr.).
2. Onufriy, S. T. «Politychnyj diskurs ZMI Ukrainy u svitovomu informacijnomy prostori [=Political discourse of Ukrainian mass media in the world information space].» (Dis. kand. filol. nauk, Kyiv, 2005), 193 (In Ukr.).
3. Stezula, I. V. «Politychnyj diskurs zasobiv masovoi komunikazii: transformaziya pragmatychnyh parametriv funkcionuvannya (na materialy ukrainskoi presy) [=Political discourse of mass media: transformation of pragmalinguistic parameters of functioning (on the material of the Ukrainian press)].» Avtoref. dys. nya kand. filol. nauk (Kyiv, 1995) (In Ukr.).
4. Yaroslavzeva, A. E. «Kommunikativnye strategii ahitazionnoho teksta i jih stilisticheskaya reprezentaziya [=Communicative strategies and tactics of the campaign texts and their stylistic representation].» (Dys. kand. filol. nauk, Tomsk, 2004), 174 (In Russ.).
5. Benczes, R., Barcelona, A., de Mendoza Ibanes, F.J.R. *Defining metonymy in cognitive linguistics* (Amsterdam, Philadelphia, John Benjamins B.V., 2011), 284.
6. Burger, H., Luginbühl, M. *Mediensprache* (Berlin, Boston, Walter de Gruyter. 4., neu bearbeitete und erweiterte Auflage, 2014), 532.
7. Burkhard, A. *Vom Schlagwort überdie Tropenzum Sprechakt. Begriffeund Methodender Analysepolitischer Spracheundihresgeschichtlichen Wandels* (Magdeburg, 2004), http://files.cjdsts.de/referate/2004_ms_burkhardt.pdf
8. Dijk, T. A. van. «Political Discourse and Ideology.» *Anàlisi del discurs polític* (Barcelona, Universitat Pompeu Fabra., 2002): 15–34.
9. Dijk, T. A. van. «Political Discourse and Political Cognition.» *Politics as Text and Talk. Analytical Approaches to Political Discourse* (Amsterdam, Benjamins, 2002): 204–236.
10. Dijk, T. A. van. «Politics, Ideology, and Discourse.» *Elsevier Encyclopedia of Language and Linguistics. Volume on Politics and Language* (2006): 728–740, <http://www.discourses.org/OldArticles/Politics,%20Ideology%20and%20Discourse>
11. Eisenberg, P. *Grundriß der deutschen Grammatik, Das Wort* (Stuttgart, Weimar, J. B. Metzler; Auflage 4., aktualisierte und überarbeitete Auflage, 2013), 515.

© Лисак М. М. [Лысак М. М.], miri_lysak@ukr.net

Іменникові композити із соматичним компонентом у німецькому політичному дискурсі [Композиты – имена существительные с соматическим компонентом в немецком политическом дискурсе] (Українською / На укр. яз.)

12. Girth, H. Spieß, C. *Strategienpolitischer Kommunikation: Pragmatische Analysen* (Berlin, Erich Schmidt Verlag, 2006), 211.

13. Materynska, O. «Semantic relation of meronymy in languages of different structure (case study of semantics of body part names).» *Advanced Education* 12 (Kyiv, National Technical University of Ukraine “Kyiv Polytechnic Institute”, 2019): 256-264 (Web of Science).

14. Ortner, H., Ortner, L. *Zur Theorie und Praxis der Kompositaforschung* (Tübingen, Günter Narr Verlag, 1984), 406.

15. Sharifian, F., Dirven, R., Yu. N., Niemeier, S. *Culture, Body and Language. Conceptualizations of Internal Body Organs across Cultures and Languages* (Berlin, New York, Mouton de Gruyter, 2008), 431.

16. Wodak, R., Meyer, M. «Critical Discourse Analysis: History, Agenda, Theory and Methodology.» *Methoda of Critical Discours Analysis* (London, 2009), 201.

Dictionaries:

17. Dudenredaktion. *Duden – Deutsches Universalwörterbuch: Das umfassende Bedeutungswörterbuch der deutschen Gegenwartssprache*, achte, überarbeitete und erweiterte Auflage (2015).

18. COSMAS II (DeReKo-2018-II) (М. Магнєйм), <http://www1.ids-mannheim.de/kl/projekte/korpora.html>

Magazines:

19. Berliner Zeitung (05.01.2018), https://www.genios.de/document/BEZE_MDS-A-2A02342B-6A8C-4623-A042-3E63A03CFEBE/hitlist/0?all=

20. Berliner Zeitung (14.03.2018), https://www.genios.de/document?id=BEZE_MDS-A-01F356E7-B241-4B2E-885D-88BC75402005&src=hitlist&offset=0

21. Spiegel (27.05.2020), <https://www.spiegel.de/politik/ausland/donald-trump-joe-biden-nennt-us-praesidenten-einen-absoluten-dummkopf-a-4bfb8dc-ee42-4f71-8fdc-cdeaf531974b>

22. Berliner Zeitung (16.06.2018), https://www.genios.de/document?id=BEZE_MDS-A-75124863-A835-4B85-B090-3500612CF6BB&src=hitlist&offset=0

23. Spiegel (27.05.2020), <https://www.spiegel.de/politik/ausland/donald-trump-joe-biden-nennt-us-praesidenten-einen-absoluten-dummkopf-a-4bfb8dc-ee42-4f71-8fdc-cdeaf531974b>

24. Focus (25.08.2017), https://www.focus.de/kultur/kino_tv/donald-trump-vs-frank-underwood-donald-trump-oder-frank-underwood-wer-ist-der-bessere-praesident_id_7515557.html

25. Berliner Zeitung (12.7.2020), <https://www.berliner-zeitung.de/politik-gesellschaft/prognose-kopf-an-kopf-rennen-bei-praesidentenwahl-in-polen-li.92779>

26. Berliner Zeitung (6.9.2020), <https://www.berliner-zeitung.de/mensch-metropole/corona-ausbruch-in-garmisch-partenkirchen-lag-an-amerikanischer-touristin-li.77734>

27. Berliner Zeitung (12.9.2020), <https://www.berliner-zeitung.de/news/hunderte-demonstrieren-gegen-corona-regeln-li.104726>

28. Berliner Zeitung (6.9.2020), <https://www.berliner-zeitung.de/mensch-metropole/corona-ausbruch-in-garmisch-partenkirchen-lag-an-amerikanischer-touristin-li.77734>

29. Spiegel (05.06.2020), <https://www.spiegel.de/panorama/justiz/fall-walter-luebcke-beihilfe-und-tatverdacht-kolumne-a-1d30cac2-d83f-4fac-aba7-bf7476a90b5f>

© Lysak M. M. [Lysak M. M.], miri_lysak@ukr.net

Compound Nouns with Somatic Component in German Political Discourse
[Imennyykovi kompozyty iz somatychnym komponentom u nimec'komu politychnomu dyskursi]
(in Ukrainian)